

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

1

Том 1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Згода Юлія Анатоліївна КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ШАХРАЙСЬКИХ СХЕМ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.	708
Кухарук Ігор Миколайович ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯК СКЛАДОВОЇ АДВОКАТСЬКОГО РОЗСЛІДУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ .	710
Ляховецький Сергій Олександрович ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРИЧИН СМЕРТІ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВБИВСТВ, ЗАМАСКОВАНИХ ПІД САМОГУБСТВО	712
Макогін Ірина Володимирівна ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ДЛЯ ВІПІЗНАННЯ ПІДОЗРЮВАНОГО ЯК ВАЖЛИВА СЛІДЧА (РОЗШУКОВА) ДІЯ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВБИВСТВ З НЕОБЕРЕЖНОСТІ	715
Мунтяну Юліан Іванович ОКРЕМІ ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.	718
Мурашко Анастасія Сергіївна «ПРОФІЛЮВАННЯ» ТА «МОДЕЛЮВАННЯ» ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ.	720
Паламарчук Олексій Олександрович ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЯВЛЕННЯ ОЗНАК ВЧИНЕННЯ КРАДІЖОК ОРГАНІЗОВАНИМ ЗЛОЧИННИМ УГРУПУВАННЯМ.	723
Пишненко Ірина Юріївна КРИМІНАЛІСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПОВЕДІНКИ ПІДОЗРЮВАНОГО ТА ПОТЕРПІЛОГО	726
Радецький Сергій Віталійович ЩОДО СУТНОСТІ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ	728
Сон Людмила Анатоліївна ХАРАКТЕРИСТИКА ТИПОВИХ СПОСОБІВ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИКРАДЕННЯМ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВІЙНИ	730
Стародубов Олександр Сергійович ВЗАЄМОДІЯ ПРОКУРОРА З ІНШИМИ УЧАСНИКАМИ РОЗСЛІДУВАННЯ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННІ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ.	732
Черниш Юрій Петрович КЛАСИФІКАЦІЯ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ: КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ	735
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ	739

Мунтяну Юліан Іванович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової
діяльності*

ОКРЕМІ ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Відповідно до статті 2 Кримінального процесуального кодексу України, одними з основних завдань кримінального провадження є забезпечення швидкого, повного й об'єктивного розслідування та судового розгляду, щоб винна особа була притягнута до відповідальності відповідно до ступеня своєї вини, а невинуваті не зазнавали безпідставного переслідування, засудження чи процесуального примусу, і щоб кожному учаснику кримінального провадження були гарантовані належні правові процедури [3].

Забезпечення ефективного досудового розслідування нерозривно пов'язане із використанням сучасних досягнень технічних та природничих наук, які в рамках процесу розслідування виступають у якості певних спеціальних знань. Слід погодитися із тим, що спеціальні знання становлять собою надзвичайно важливий інструмент роботи із криміналістично значущою інформацією [1, с. 34], що може носити як орієнтуючий, так і доказовий характер.

Передусім слід зазначити, що нормативно-правові акти України не містять визначення поняття «спеціальні знання», що є поширеною темою дослідження вітчизняних науковців.

Ю. М. Комар, аналізуючи чинне законодавство та наукові підходи до поняття спеціальних знань, відносить до них наукові, технічні, криміналістичні та професійні знання, здобуті під час навчання, а також практичні навички, сформовані в результаті професійної діяльності у відповідних галузях. Ці знання й уміння використовуються разом із науково-технічними засобами під час виявлення, фіксації, вилучення й дослідження слідів злочину, що дає змогу отримати значущу для встановлення істини інформацію у межах кримінального провадження [2].

О. Ю. Прокопенко, досліджуючи застосування спеціальних знань під час розслідування злочинів, пов'язаних із захопленням представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника, визначає ці знання як професійні навички та вміння, що охоплюють широке коло галузей. Їх застосування залежить від потреб розслідування та рівня розвитку науки й техніки. Такі знання сприяють як встановленню істини у справі, так і ефективному її розслідуванню. Носієм спеціальних знань, як правило, виступає спеціаліст [5].

Погоджуючись із цією думкою, слід додати, що з огляду на велику кількість галузей науки, результати досягнень яких можуть використовуватися для вирішення завдань кримінального провадження, не вбачається можливим забезпечити їх ефективне опанування та застосування слідчим або детективом. Це, у

свою чергу, вимагає залучення спеціаліста як особи, яка володіє відповідними знаннями.

Питання залучення спеціаліста у кримінальному провадженні регламентоване ст. 71 КПК України, згідно з якою «спеціаліст може бути залучений для надання безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складання схем, планів, креслень, відбір зразків для проведення експертизи тощо) сторонами кримінального провадження під час досудового розслідування та судом під час судового розгляду, а також для надання довідок, висновків та інших документів» [3].

Цією ж статтею визначено, що «спеціалістом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками і може надавати консультації, пояснення, довідки, висновки та інші документи під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок» [3].

Наразі актуальними є зміни, внесені до КПК України Законом України № 4009-IX від 09.10.2024 «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо оптимізації діяльності спеціалістів у кримінальному провадженні», якими довідки, висновки та інші документи спеціалістів віднесено до категорії документів у кримінальному провадженні, а відтак – і до категорії доказів у розумінні ст. 98 КПК України [4]

Зазначеними змінами не лише вирішується питання розвантаження експертних установ в умовах значної нестачі експертів за певними напрямками, а й значною мірою прискорюється отримання необхідних для досудового розслідування відомостей.

З практичної точки зору, фактично неможливо забезпечити проведення слідчих дій, наприклад, щодо кримінального правопорушення, пов'язаного із використанням вибухових речовин та вибухових пристроїв (зокрема їх огляду, знешкодження та пакування), без залучення спеціаліста-вибухотехніка, який володіє спеціальними знаннями та навичками у цій сфері.

До прийняття зазначених змін документи, складені спеціалістом за результатами участі у слідчих діях, не могли бути використані як докази протиправної діяльності особи без підтвердження їх висновком судової експертизи.

З огляду на введені зміни відповідні довідки, висновки та інші документи спеціалістів, складені за результатами їхньої участі у слідчих діях, вже є підставою для оперативного прийняття стороною обвинувачення необхідних процесуальних рішень без очікування висновків тривалих експертних досліджень, що, безперечно, сприятиме швидшому виконанню завдань кримінального провадження.

Крім того, слід враховувати, що спеціаліст може залучатися навіть на ранніх етапах кримінального провадження, зокрема – для участі в огляді місця події та фіксації обставин, що дозволяє оперативно внести відомості до Єдиного реє-

стру досудових розслідувань. Це значно підвищує ефективність перевірки факту вчинення злочину й дає змогу швидше встановити ключові обставини під час проведення першочергових слідчих дій із дотриманням вимог щодо належного документування доказів.

Отже, залучення спеціальних знань та участь спеціалістів у досудовому розслідуванні є необхідними умовами для забезпечення повноцінного, швидкого, всебічного та неупередженого встановлення обставин кримінального правопорушення й досягнення цілей кримінального процесу.

Список використаних джерел:

1. Гресь Ю. О., Чумак С. П., Холод О. В. Щодо деяких особливостей сучасного розуміння сутності та форм використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. *Юридичний вісник*. 2023. № 4. С. 29-37.

2. Комар Ю. М. Визначення поняття «спеціальні знання» та їх використання у кримінальному провадженні. *Актуальні питання криміналістики* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 20 груд. 2019 р.) / МВС України, Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2019. С. 113–116.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

4. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо оптимізації діяльності спеціалістів у кримінальному провадженні : Закон України від 09.10.2024 № 4009-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4009-20>

5. Прокопенко О. Ю. Особливості використання спеціальних знань при розслідуванні захоплення представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника. *Право і безпека*. 2023. № 4. С. 139–149. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2023_4_14

Ключові слова: досудове розслідування, спеціальні знання, спеціаліст.

Keywords: pre-trial investigation, special knowledge, specialist.

Мурашко Анастасія Сергіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової
діяльності*

«ПРОФІЛЮВАННЯ» ТА «МОДЕЛЮВАННЯ» ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

В літературі непоодинокими є випадки ототожнення поняття «профілювання» та «моделювання», так, наприклад, зазначається, що «метод моделювання (профілювання), який надає слідчому можливість відшукувати в ситуаціях не-